

sincs - talán Balásyt² kivéve -, aki a State Departmenttel és az Office of Strategic Servicesszel³ közvetlen személyes kapcsolatban áll, ha talán szerénytelenül hangzik is, itteni munkám egyelőre fontosabb, mint amit Bpsten akár politikailag, akár tudományosan végezhetnék. Ez az oka, hogy a Comm. for a new Dem. H.⁴ egyelőre nem követheti példáját.

Hogy a befagyott magyar pénz kifagyasztása reménytelen feladat, az kitűnik az épen tegnap megjelent nyilatkozatból, amely szerint a volt tengelyhatalmak polgárainak itteni letéite a reparáció céljára szándékoznak fordítani. Sajnos a Külügyminisztériumban még mindig vannak Eckhardtékkal rokonszenvező elemek. Minthogy a Foreign Off.-tól eltérően a State Dept.-nak Kelet-Európára vonatkozólag nincs egységes politikája, a dunai államokat főleg a szovjetellenesség szemüvegén át nézik. Így a szovjetelleneséget alkalmazzák az orosz megszállás alatt álló országokra is. A segélyakcióba, amelyet az Elnök Relief Boardjától⁵ nyert licence alapján az itteni többé-kevésbé reakciós csoportok több garral, mint eredménnyel indítottak meg, minden személyes és politikai ellentétet félretéve bekapcsolódtunk, sőt nagygyűlést is tartottunk a Victory Council-lal és a Dem. Councilal együtt, de még azt se értük el, hogy a vezetőségben arányosan részt vehessünk. Igazad van, hogy az amerikai magyarok mindig az óházat látták, tekintet nélkül az ottani kormányrendszerre, de most szerintük a náci-nyilas uralmat orosz bolsi uralom váltotta fel.

Mély részvétellel olvasom soraidban, hogy k. feleséged még mindig szanatóriumban van. Minthogy rendületlenül hiszek a test és lélek kölcsönhatásában, meg vagyok győződve, hogy az ő erős psychéje diadalmaskodni fog.

Változatlan tisztelettel és szeretettel

PIL 704. f. 81. 6. e. (eredeti)

¹ Vámbérynak ezt a levelét nem ismerjük.

² Balásy Antal diplomata, Varsóban követségi titkár, majd a harmincas években a washingtoni magyar követség tanácsosa, Magyarország hadba lépése után szakított a magyar kormánnyal, és Amerikában maradt.

³ Ismert rövidítéssel OSS, a háború idejére létrehozott, a tengerentúli felderítést, háborús propagandát irányító kormányhivatal.

⁴ Committee for a New Democratic Hungary - Bizottság az új, demokratikus Magyarorszáért - Vámbéry amerikai magyar antifasiszta szervezete.

⁵ Segélybizottság (angol).

98. CZAKÓ AMBRÓ KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Toronto, 1945. július 3.)

Mélyen tisztelt Elnök Uram,

Ez a levél régen esedékes, mert már régen meg akartam köszönni a Tárogatóba írt igen fontos cikkét, amelyet itt Kanadában, de az Egyesült Államokban is úgy olvastak, mint a leghivatottabb tekintély megnyilvánulását, de mi mindnyájan azt hittük és reméltük, hogy hamarosan hazamegy, s így majd ott üdvözljük. Erre vonatkozólag egy üdvözlő kábelt el is helyeztem az itteni orosz követségben. Most hallom J. Oszkártól, hogy szeptemberig nem készül hazamenni, s azért bátorkodom az írásommal felkeresni.

E levél legfőbb célja jelezni azt az aggodalmunkat, amely sokunknak a lelkére nagyon ránehezedik. Ennek J. O. egy pompás cikkben, amely a T.-ban jön pár nap múlva, s amelyet repülőpostával fogok továbbítani, kifejezést is adott. De az aggodalmunk lényege olyan, hogy nem tudjuk, nem értünk-e vele a magyar közjónak, ha teljes nyíltsággal szóhoz juttatjuk: mi félünk M-g elszovjetizálásától; félünk attól, hogy minden jelenle-

gi egységes összefogásszerű állapot csupán átmeneti, s aztán jön a szokásos orosz elfelejtése az ígéreteknek és szerződéseknél, mert „az igazság az, amit a mindenkori népakarat (=szovjet taktika) jelez”, s ennél fogva a tegnap igazsága ma hazugság (=marxizmus); félünk attól, hogy olyan elemek diktátorsága alá kerül M-g, akik a magyar nép gondolkodási módjának idegenek, s a magyar érdeket a szovjet „világmegváltásnak” rendelik alá. Félünk attól, hogy az otthoni „nagy engedelmesség” végveszedelemből dönti a magyarságot.

Ezért fontos, élethevágóan fontos nekünk az, hogy mélyen tisztelt Elnök úr mint Elnök, elnöki hatalommal szerepeljen otthon. Nem mint egy több *között*, hanem mint egyetlen mindenki *fölött*. Egy KÁROLYI-PÁRT megalakítását szükségesnek vélem, s ennek a tagjait akár nyílt, akár titkosan működő egyesületekben kellene tömöríteni. A külföldi képviselőinknek a legmegbízhatóbb emberekből kellene kikerülniök, mert a külföldi államok (USA, Anglia, Kanada etc.) megfelelő informálása sokat segíthet rajtunk (ha kell!) kívülről.

A magyar reakciót segíteni fogja az amerikai nagytőkés reakció (NAM, Hearst, McCormick, Taft etc.); a magyar szovjetszolgákat a gazdájuk; ki fog bennünket, igazi magyarokat, haladó és szovjetbarát magyarokat, akik azonban a nyugati kultúrában is barátai vagyunk, segíteni, ha mi nem segítjük magunkat?

M-gon még van egy csomó értékes és jellemes ember, akik mélyen tisztelt Elnök úrban nemcsak földosztó gróftól látnak, hanem annál sokkal többet: szimbólumát egy jobb kornak, amely nemcsak reformokat valósít meg, hanem *olyan* reformokat *úgy* valósít meg, amilyenek a magyar lényeg fejlődését magyar természetéhez szabott módon létesítik. Mi sok reformot akarunk, de a szabadságunkat nem akarjuk elveszíteni: ez fontosabb a kenyérnél. A szabadságunk pedig azt jelenti, hogy a *magunk* életét akarjuk élni, s nem rabszolgákká válni. Otthon egy csomó ember, aki eddig háttérben volt, előtérbe kerül. Ez sok esetben nagyon helyesnek bizonyulhat. De mi lesz akkor, ha ezek némelyike csupa hálából elfelejti a gerinces mivoltát?

Mindezt folytatni tudnám a végtelenségig. Nem lázállok ezek, se nem a reakciók inszINUÁCIÓIRA való hallgatás eredményei, mert én őket megvetem; hanem igenis olyan emberek véleményének a komoly átgondolásai, kik a USSR ideológiáját alaposan ismerik s egyidejűleg tiszta karakterek (mint Berdjajev), másrészt a közelmúlt eseményeinek a nyitott szemmel való szemlélései. Ha a jövő eseményei rám cáfolnak, senki se lesz boldogabb nálamnál.

Egyidejűleg legyen szabad a könyvem elküldenem (Jegyzetek Az Ember Tragédiájához) csupán annak kifejezéséül, hogy nagyrabecsülésem, Elnök Úrhoz való ragaszkodásom változatlanul benn van az énemben.

Mindenkor őszinte híve

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

99. KÁROLYI MIHÁLY CZAKÓ AMBRÓHOZ

(London, 1945. július 11.)

Kedves Czakó, köszönettel nyugtázom július 3-án kelt meleg hangú levelét.

Látom, hogy telve van aggodalmakkal, amelyek érthetőek ugyan, de úgy hiszem, kisé túlzottak. Abban teljesen egyetértek, hogy nekünk elsősorban magyar politikát kell csinálnunk, de nem hiszem, hogy ebben az oroszok megakadályoznának bennünket. Nem azért, mert a jószívűség kötelezi őket erre, hanem mert az érdekük kívánja, hogy